Sárvári Marcell
Mesterségesen tartják fenn a krími konfliktust

Az ukrán válság többéves elhúzódására számít Kiss J. László, a Magyar Külügyi Intézet, és a Corvinus Egyetem külkapcsolati szakértője. A Krímben kialakult helyzet gazdasági és biztonságpolitikai szempontból is globális jelentőségű, az EU–USA–Ázsia tengelyen pedig olyan hatalmi átrendeződést hozhat, melynek a krízis fenntartásában érdekelt Moszkva mellett a legnagyobb nyertese az Egyesült Államok lehet.

Helyi szinten milyen tényezőket emelne ki, amelyek talán nem kaptak eddig nagy nyilvánosságot a napi hírek mellett?

Az egyik ilyen kérdés a jelenlegi ukrán kormány legitimitása. Ez nem minden probléma nélküli, még ha a parlament formálisan meg is szavazta. A felek ugyanis abban állapodtak meg a korábbi egyezményben, amit még Janukovics is aláírt, de csak 1-2 óráig volt érvényben, hogy egy egységkormányt hoznak létre. Ez az egységkormány azonban már kezdettől fogva nem létezett, hiszen Kelet-Ukrajna egyáltalán nincs képviselve, a kormány tehát nem reprezentálja az egész országot. Ráadásul a kormánykoalíció két pártból áll, egy nyugatos, pro-európai pártból, és a Szvoboda-ból, ami egy antiszemita, orosz-ellenes, EU-ellenes, lengyel-ellenes radikális párt. Egy ilyen szövetség nem lehet tartós. Nem elég valamit elutasítani a mélyebb rend megteremtéséhez, ahogy azt az első intézkedésük, a kisebbségi jogok korlátozása is mutatta, amit ugyan nyugati nyomásra visszavontak. Kérdés tehát, hogy hány ukrán fog elmenni szavazni a polgárháborús körülmények közepette, az új pártoknak lesz-e elég ideje kampányra, vagyis lehet-e egy olyan választást tartani május 25-én, ami kellő legitimitást biztosít a győztesnek?

Hozzáteszem ennek a társadalomnak a tagjai sem azon a fajta szocializáción mentek keresztül, ami egy fegyelmező, takarékossági politikához kell. Az ukrán társadalom teli van várakozásokkal, a leendő kormánynak viszont azzal kell kezdenie regnálását, hogy a nyugdíjakat, és a közalkalmazotti béreket csökkenti, valamint elbocsájtja az állami alkalmazottakat, ahogy azt az IMF megállapodás kiköti. Könnyen lehet, hogy mivel ez a társadalom nagyon volatív, megjelennek olyan erők az utcán, akik a nyugati megszorítások ellen vonulnak. Ezzel csak azt akarom mondani, hogy ennek a társadalmi hatásai kiszámíthatatlanok, és mivel a világválság után sem nyugodhattunk még meg, a pénzeket csak szakaszosan, ütemezve lehet utalni, és itt 40-50-60 milliárd eurókról beszélünk.

Mik lehetnek Oroszország fő motivációi, és milyen nemzetközi reakcióval és hatásokkal számolhat Putyin?

Oroszországnak van egy hagyományos biztonsági szükséglete, hogy legyen egy stratégiai mélysége. Napóleontól kezdve Hitlerig ez a stratégiai mélység nagy szerepet játszott abban, hogy sikerült megóvnia a függetlenégét. Viszont ha azt nézzük, hogy a NATO kiterjedne Ukrajnára is, az azt jelentené, hogy az orosz és NATO határ 500 kilométerre lenne egymástól a mostani 1800-hoz képest. Ez a narratíva ütközik

bizonyos politikusok elképzeléseivel, elég ebből kiemelnem Brezinskit, és Kissingert. Ők lényegében azt mondják, hogy Ukrajnának egy kettős külföldnek kell lennie a Nyugat és Oroszország között, amiből adódóan semleges státuszú ország lenne.
Itt lényegében egy integrációs verseny folyik. Oroszország különböző javaslatokat tett Ukrajnának, hogy a széthullott Szovjetuniót valamilyen formában rekonstruálja, ez egy közép-nyugat-ázsiai vámuniónak a terve, szemben az unió keleti partnerség, és szomszédság politikájával. Utóbbinál arról van szó, hogy az Unió aszimmetrikus kereskedelmi politikával a belpiac részesévé tenné Ukrajnát, de közvetlen tagságról nincs szó. Ha a keleti bővítést nézzük, akkor mindig előbb volt a NATO tagság, aztán az EU-s. Ennek logikája, hogy az EU-nak a védelmi rendszere nem elég kiformálódott, ezért a NATO a védelmi feltételeket megteremtette, és azután jött csak az EU tagság. Ukrajna esetében jó eséllyel kizárhatjuk a NATO tagságot, hiszen ahogy a grúz krízis idején az amerikai javaslatot elvetve Merkel kancellár is kifejtette, az ukrán a társadalom e kérdésben túlzottan megosztott. Arra pedig nincs precedens, hogy egy ország NATO tagság nélkül EU taggá váljon.
Egy nem működő, 670 ezer négyzetkilométeres, majdnem 50 milliós lakosságú állam viszont mind a Nyugatnak mind Keletnek óriási teher. A kérdés, hogy lehet-e hosszú távon stabilizálni az országot, vagy nem. A többségében orosz nyelvűek lakta keleti részek problémája, hogy a nehézipar, a fegyveripar fellegvárai teljes mértékben az orosz piacra vannak ráállítva. Ha ezek leszakadnának, az óriási érvágás lenne Ukrajnának.
Németország is nagyon érzékeny helyzetben van, mert februárban Merkelék kijelentették, hogy komolyabb szerepet fognak vállalni a nemzetközi konfliktusok megoldásában, és az integritás erősítésében, csak a német politikusok nem számítottak arra, hogy 2-3 héten belül ennek tanúbizonyságát is kell adniuk. Ráadásul Németország volt Oroszország egyik fő európai szószólója, és a két ország kapcsolatainak igen jó hagyományai vannak, ha visszamegyünk akár Bismarckig, vagy a Weimari köztársasághoz, egészen a Molotov-Ribentropp paktumig.
A NATO stratégiáját tekintve azt kell mondanunk, hogy a közösségben kezdettől fogva volt egy nagyon markáns álláspont a balkáni és keleti országok részéről. Eszerint a legfontosabb az Oroszországgal szembeni pozíció. Bár ezt visszaszorította az a vélekedés, hogy a NATO afféle világcsendőr legyen, az ukrajnai válság révén már most érezhető, hogy előbbi irányzat megerősödik.

Gazdasági szempontból Európa energiafüggősége is komoly tényezőt jelent az EU szerepvállalásában.

Szembe kell nézni azzal, hogy sem rövid, sem középtávon nincs az orosz gáznak alternatívája. Ugyanakkor az Egyesült Államok ebből a szituációból győztesként jöhet ki. Először is azért, mert elhanyagolható az a forgalom, ami az Egyesült Államok és Oroszország között fennáll, így Washington radikális szankciókat képes életbe léptetni Moszkva ellenében, szemben Nyugat-Európával, akii a bársonyos szankciók mellett van. Arról van szó, hogy az Egyesült Államok energiaexportőr lesz, míg Nyugat-Európa infrastrukturálisan nincs erre felkészülve . Hogy egy ország mennyire szuperhatalom, az azon is múlik, hogy egy válsághelyzetet mennyire képes a maga hasznára fordítani. Az USA ebből a helyzetből idézőjelesen győztesként kerülhet ki, olyannyira hogy az EU-val szemben is érdemben érvényesítheti a hatalmát.

Az oroszokkal való gazdasági, financiális kapcsolatok kölcsönössége révén mindez ugyanúgy visszaüthet az európai partnereknek is.
Egész Nyugat-Európa, különösen Németország rendkívül integrálva van az orosz gazdasági viszonyokba, így az olyan pénzügyi törekvések, mint az európai közös valuta valutatartalék, mind kérdésessé válnak. Ez világgazdasági hatásnak tekinthető. Másrészről az expanziótól való félelemnek van erre hatása.

Magyarországot milyen pontokon érinti a szomszédos helyzet?
Magyarországot illetően, ennek az egyik fontos velejárója a Visegrádi integráció megerősödése, az azonos geostratégiai helyzet, a sebezhetőség, és a gázfüggőség nyomán. Egyfajta közös sebezhetőségi unió alakult ki, továbbá ott van a kárpátaljai kisebbség, akiknek az új kormány első intézkedése igen fájdalmas volt. A harmadik pedig Paks működése.

Ezek tükrében mi várható egy instabil ukrán kormányzat, és egy erőpolitikát folytató, a többi államot gazdaságilag magához kötő ország küzdelmében?
Hosszan elhúzódó válságról lehet beszélni, nagyon törékeny status quo-val, tehát bármikor bármerre változhat a helyzet. Egyelőre az a benyomás, hogy az ukránok, feltehetőleg nyugati sugallatra, nem kívánják haderejüket teljes mértékben alkalmazni, csupán nyomásgyakorlás, pszichológiai támadás tapasztalható, hiszen előbbi esetben, ha saját állampolgáraira lövetne, azzal veszélybe sodorná nem csak a választásokat, hanem a csütörtöki genfi találkozót is. Egyelőre egy tudatosan alacsony intenzitású konfliktusnak a fenntartását látjuk kisebb összecsapásokkal.
A kilátásokat tekintve, nyilvánvalóan a Krím megszállásának visszacsinálása valószínűtlen, ez egy befejezett tény, és Oroszország erről egyszerűen nem mondhat le. Kelet-Ukrajnát véleményem szerint nyílt intervencióval nem fogja megszállni, tehát krími megoldás nem lesz, de Oroszország nyilvánvalóan érdekelt abban, hogy Ukrajnának ez a konszolidálatlan állapota megmaradjon, Moszkva pedig befolyása révén képes évekig elhúzni Ukrajna kérdésének rendezését.

Első közlés: *Figyelő Online,* 2014.04.22 In: http://figyelo.hu/cikkek/402676-mestersegesen-tartjak-fenn-a-krimi-konfliktust